

Küsimused : Vismarid (Eero Hermlin, Henri Kaarma, Illar Tõnisson, Toomas Uuskam)

I

1. Selles New Hampshire'is asuvas kuurordis sõlmisid 44 riiki aastal 1944 kokkuleppe, mille eesmärk oli hakata maailma räsitud majandust uuesti üles ehitama. Kokkuleppe tulemusel loodi Maailmapank ja Rahvusvaheline Valuutafond ning rajati USA dollaril põhinev pärastsõjaaegne valuuta- ja maksesüsteem. Rahandussüsteemi tuntaksegi küsitava kuurordi nimega. Milline kuurort / süsteem?

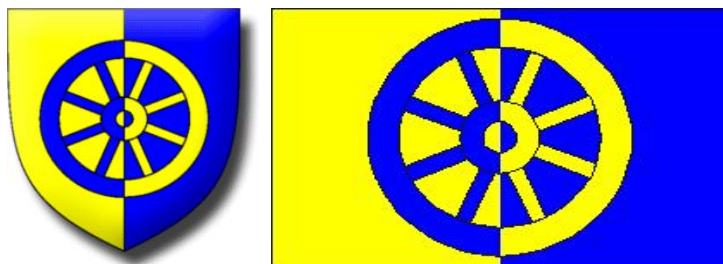
2. Näete ühe rahvusliku lennufirma logo. Suure tõenäosusega satuvad selle lennufirma teenuseid kasutama need, kelle eesmärk on näha maailma kõrgemaid liivadüüne, ulatuslikke mahajäetud teemandi- ja uraanikaevandusi või poole kilomeetri sügavust Fishi jõe kanjonit. Viimastel aastatel Baltimaades jõulist kampaaniat teinud (ning siin ka oma esindajat omava) lennufirma staabiks koduriigis on Hosea Kutako nimeline rahvusvaheline lennujaam. Milline lennufirma?

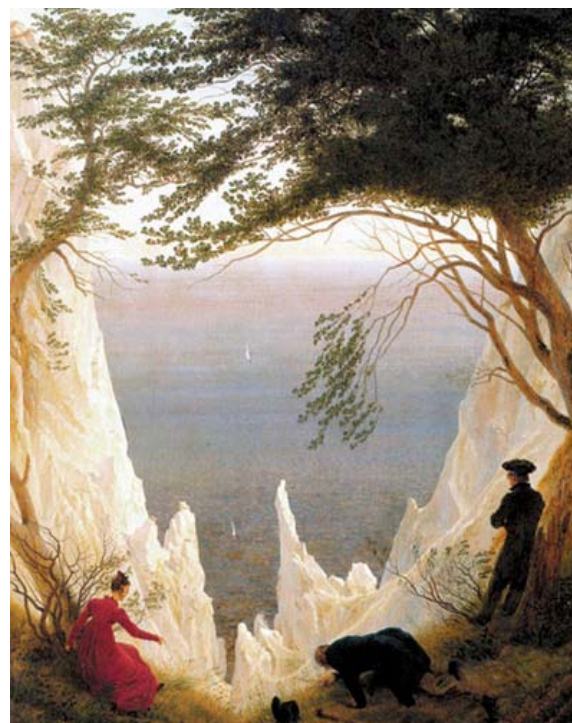
3. Selle riigi ühes piirkonnas elab hinnanguliselt 60% kogu Euroopa pruunkarudest. Piirkonna suurimas linnas tulevad karud pimeduse saabudes äärelinna prügikastidesse toitu otsima ning sel kellaajal sealkandis jalutades on tõenäosus neid mitte kohata nullilähedane. Inimesed langevad üldiselt karude ohvriks harva, kuigi alles sel suvel leiti kõigest 500 meetri kauguselt linna ajaloolisest kesklinnast karu poolt maha murtud ohvri surnukeha, kes oli purjus peaga pingi peale magama jäänud. Linnast mõnekümne kilomeetri kaugusel asub kunagine kuninglik residents, mille juures olevad puud on täis kleebitud silte, mis hoiatavad arvukaid turiste kontaktide eest metsas elavate karudega (näete stiilinäidet). Milline riik?

4. Eestis on üks vald (214,9 km², ca 700 elanikku), mille nimi tähendab kõigile tuntud tarbeeset nimetavas käändes. Valla lipule ja vapile tarbeeset ennast pole paigutatud, küll võib sealt aga leida ühe selle tarbeeseme kohustusliku osise. Milline vald?

5. Millisel saarel (926 km², 73 000 elanikku) asuvaid kriidikaljusid on Caspar David Friedrich kujutanud oma kuulsal maalil?

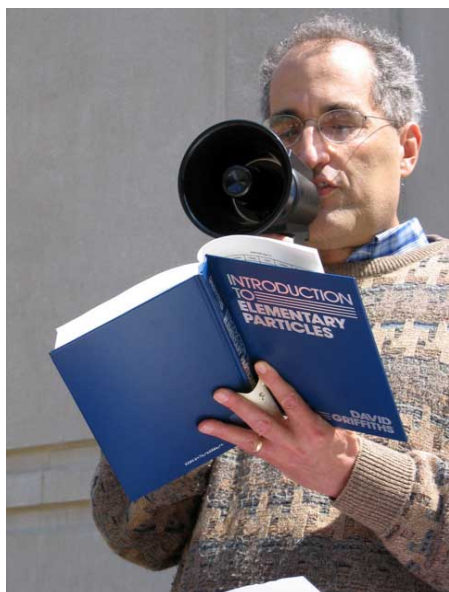

II

6. Pariis-Dakari rallil on läbi aegade edukaimaks autoks (12 võitu) olnud ühe autotootja tuntuim maastur, mida toodetakse aastast 1982. Firma nimetas auto Argentina pampades elava kaslase järgi, kuid paraku tähendab kaslase nimi hispaaniakeelsetes maades ka õllekaupmeest ning slängis pihkupeksjat, mistõttu turustab firma nendes riikides seda autot hoopis muu nimetuse all. Milline autotootja ja milline maastur?

7. Esimene teadaolev vereülekanne tehti inimesele aastal 1667, kui Louis XIV õukonnaarst Jean-Baptiste Denis kandis patsiendile liitri ühe eluka verd. Väidetavalt olla patsient hinge jäänud ja isegi paranenud. Millise looma verd inimesele kanti?

8. Pildil olev mees on üks superstringide teooria juhtivaid uurijaid. Oma ettekandes Lõuna-Kalifornia ülikoolis aastal 1995 tutvustas ta M-teooriat, mis algatas nii võimsa uute teadustööde laine, et seda hakati nimetama Teiseks superstringide revolutsiooniks. 1990 pälvis ta matemaatikute seas prestiižikaima auhinna - Fieldsi medali. Paavst Benedictus XVI nimetas ta 2006 Pontifikaalse Teaduste Akadeemia liikmeks ja teda on mainitud joonissarjas Futurama. Küsitava vend Matt on tuntud telesarjade produtsent. Tema perekonnanimega sama nime kannab umbes 100 000 elanikuga linn Saksamaal Põhja-Rein-Vestfaali liidumaal, kus asub muuseas esimene Saksamaa eraülikool. Kes?

9. Tšehhi keemik Otto Wichterle (1913-1998) avaldas ajakirjas „Nature“ aastal 1959 artikli, kus kirjeldas esmakordselt leiutist, millest on abi eelkõige inimestele, kes põevad müoopiat. Tõenäoliselt on tema leiutisega kokkupuuteid nii mõnelgi siin saalis viibijaist. Mille leiutamiseга on Wichterle tuntuks saanud?

10. Näete pildil ühte rida logosid, kust on puudu tuntuim. Mis ühendab neid logosid ja mille logo on puudu (kahte punkti vääriv vastus eeldab ainult kahte sõna)?

III

11. See tuberkuloosi surnud kirjamees maeti eksituse tõttu ühishauda, mis kaevati lahti aastal 1826. Hauast leiti tollal 23 kolpa, millest kirjamehe omaks peeti kõige suuremat, kuna see sobitus tema surimaskiga ja sarnanes mehest maalitud portreedega. XX sajandi algul teatas aga üks kirjamehe-ekspert, et õige pealuu on hoopis tema käes. Pärast seda on akadeemikud, ajaloolased ja antropoloogid aastakümneid vaieldnud, kumb neist pealuudest on „õige”, kuni hiljuti tuldi välja järeldusega, et viimaste DNA-võrdluste tulemusel ei kuulu kirjanikule neist kumbki ning otsitav pealuu on endiselt teadmata kadunud. Millise suurkuju kolbast on jutt?

12. Seda perekonnanime kannab J. K. Rowlingu teostes Harry Potteri kahupäine sõbratar Hermione. Sama perekonnanimega krimikirjanikult on eesti keeles ilmunud rida teoseid, kus kuritegusid lahendab inspektor Markby oma sõbratari Meredith Mitchelli abiga. Ja lisaks alustab tänavu oma neljandat hooaega Indiana Pacersi ridades ikka sama lisanime kandev ääremängija Danny. Mis nimi?

13. Ühe kirjandusteose keskse tegelase nimi tähendab hispaania keelde tõlgituna smaragdi. Iseenda arvates sai tegelane nime selle järgi, et kandis põues pikergust kotikest, mille sees oli suur roheline hernes, mis meenutas oma värvilt vääriskivi. Kellega tegu ehk kuidas kõlab „smaragd“ hispaania keeles?

14. Millise raamatu algusread? Nimetage autor ja teos!

Seda raamatut on nii pikka aega kirjutatud, et temalgi on juba oma ajalugu.

Mul oli palju eeskujusid, kui asusin seda tööd tegema. Võib-olla juba Marcus Tullius Cicero aegadest, kes kirjutas poemi “Minu konsulaadist”, mille mõned säilinud katked mulle tudengipõlves muljet avaldasid. Siiski teeb Cicero mind ettevaatlikuks. Meie teame teda kui eeskuju andvat riigimeest, kuid tema valitsemisaja märkmed pälvisid juba kaasaegsetelt väga vastakaid hinnanguid. Ajaloolane Tacitus kirjutab “Dialogides”: “Caesar ja Brutus ei luuletanud sugugi paremini kui Cicero, aga neil oli rohkem õnne, sest vähesed teadsid neid seda teinud olevat.” Plutarchos jälle, vastupidi, kinnitab, et Cicerot peeti omal ajal nii parimaks prosaistiks kui ka väga heaks luuletajaks.

Ka mina näen ette, et minu poolt siin nende kaante vahel kirja pandu – õnneks küll mitte luulevormis, sest luuletaja ma ei ole – saab erineva vastuvõtu osaliseks. Ühele ei meeldi sisu, teistele vorm. Nagunii ei saa kõigi meele järele olla.

15. Nimetage ansambel! Võib-olla on vihjena abi juuresolevast pildist.

IV

16. Pildil olev vanahärra anti aastal 1993 86-aastasena kohtu alla, süüdistatuna kahe politseiniku tapmises 62 aastat varem, ja talle mõisteti karistuseks 6-aastane vangistus (tõsi, ära istus ta sellest kaks). Omalaadne paradoks oli selles, et aasta varem peetud ning palju suuremat avalikku tähelepanu pälvinud protsessil oli sama mees pääsenud märksa tõsisemast süüdistusest, olles tunnistanud seniilseks. Elu lõpuaastatel sai ta nappi pensioni ja suri aastal 2000 vanadekodus. Kes?

17. Esmalt kandis seda nime jaht, mis transportis 82 revolutsionääri eesotsas Fidel Castro, Raul Castro ja Che Guevaraga aastal 1956 Mehhikost Kuubale riigipööret ette valmistama. Purjejahi järgi said oma nime praegune Kuuba kommunistliku partei häälekandjaks olev päevaleht ja üks provints, kus muuhulgas asub Kuuba kõrgeim tipp Pico Turquino. Millist nime kandis see legendaarne purjekas?

18. See aastal 1877 sündinud riigimees õppis Šveitsis Zürichis ja Saksamaal Leipzigi ülikoolis põllumajandust ning hiljem teenis samal alal bakalaureusekraadi Nebraska ülikoolist. Seejärel töötas mõnda aega sealsamas lektorina, misjärel liikus edasi Houstonisse, kus alustas meieriäri. Kodumaale naasis aastal 1913 ning juba mõni aasta pärast seda sukeldus aktiivselt poliitikasse. Kes?

19. Pildil on Jevgeni Solovjov, kes peab oma praegust ametit alates oktoobrist 2003. Tema eelkäija sai samas ametis olla vaid kolm kuud, enne kui ta korduva purjusoleku tõttu avalikes kohtades ametist tagandati ja ilmselt ei mäleta tema nime tänaseks enam keegi. Märksa tuntum on aga üle-eelmisena sama ametit pidanud härrasmehe nimi, kes on pälvinud tähelepanu eelkõige korduvate kriminaalasjade tõttu (süüdistused näiteks ametialases võltsimises ja riisumises). Ka küsitavast ametist jäi ta ilma kohtu otsusel, kuid on sellegipoolest jõudnud tänaseks parlamenti. Millist ametit peab pildil olev mees (ja on pidanud ka need teised mainitud kodanikud)?

20. Vaid üks Riigikogu poolt vastu võetud seadus sisaldab üle tuhande paragrahvi - täpsemalt 1068. Ühte tsiviilõiguse viiest klassikalisest osast reguleeriv seadustik võeti vastu aastal 2001 ja see jõustus 1. juulil 2002. Milline seadus on kõige mahukam Eestis vastu võetud seadus?

V

21. Pildil olevaid loomi rakendasid Lincolni saare kolonistid raamatus „Saladuslik saar“ veoloomana. Kaasajal neid erinevalt raamatus kirjeldatust mõnel Vaikse ookeani saarel tõenäoliselt ei kohta, küll aga elab neid Süüria, Iraani, Pakistani, India ja Tiibeti kõrbetes. Milline elukas?

22. Pildil oleva Kagu-Aasia saartel elava tegelase nimi on eesti keeles ninaahv, kuid malai keeltes nimetatakse toda pärdikut suisa ametlikult samamoodi nagu ühe Euroopa rahva esindajat. Millise rahva esindajat nähtav ahv asiatiledele meenutab?

23. Leiutajateküla Lotte kass-sõber (vasakpoolsel pildil) kannab sama nime parempoolsel pildil oleva tegelaskujuga - omasooiharate jaoks mitte vahest kõige ihaldatuma poiss-sõbraga. Milline nimi?

24. Millist poolväärisikivi järgi nime saanud riisikat (ladina keeles *Lactarius circellatus*) ei tohiks meie metsast üles korjata, kuna ainsana riisikalistest on see Eesti Punases Raamatus arvatud eriti ohustatud liikide hulka?

25. Kuuldavast loost saame teada, et Alain Delon räägib prantsuse keeles ega joo odekolonni. Esitab ansambel, mille nimi peaks olema tuttav kõigile malakoloogiahuvilistele. Milline ansambel?

VI

26. Nähtavate piltide autor on kunstnik, kelle nime võib muuhulgas leida Tallinna söögikohtade loetelust. Kes?

27. See mullu Eestit väisanud mees tegi oma esimese rolli näitlejana aastal 1997 David Lynchis filmis „Lost Highway“, kus kehastas pornonäitlejat. Tema esimene film lavastajana räägib aga kirjanik Lewis Carroll'ist (*Phantasmagoria: The Visions of Lewis Carroll*) ning ta mängib seal ise nimiosa. Kes?

28. Selle pilli nimi tuleneb sõnast, mis nii prantsuse kui itaalia keeles tähendab „sarvekest“. Ta arenes postisarvest välja pärast seda, kui talle XIX sajandi esimesel poolel lisati postisignaali helikõrguse täpsemaks eristamiseks kolm pumpventiili. Milline pill? Kes pille ei tunne, võivad järje peale jõuda ühe aastatel 1994-1999 ametis olnud Eesti maavanema nime meenutades.

29. Üks Don McLeani poolt 1971. aastal kuulsaks lauldud ballaad albumilt *American Pie* algab sõnadega „Starry starry night“, mis on ilmne vihje ühe teise kuulsuse loomingule, kelle nime laul ka kannab. Kellest on jutt?

30. Mis on nende kahe pildi ühine nimetaja?

VII

31. Kõigi selle riigi kupüüride esiküljel on kujutatud 1433-1504 elanud kuninglikku isikut, aga teda me ei küsi. Tagaküljel seevastu on kujutatud erinevaid ehitisi, nendest nähtavatel kupüüridel kujutatud hooned asuvad riigi pealinnas. 200-ühikulisel rahatähel näete raekoda, suurimal käibel oleval kupüüril aga endist parlamendihoonet. Nimetage riik ja rahaühik!

32. Maailma vanimaks nimepidi tuntud veiniks, mis on kaasajal tootmises, peetakse veini nimega Commandaria, mida toodetakse samanimelises regioonis ühel saarel. Veini valmistatakse nii punaste kui valgete kuivatatud viinamarjade raskest ja tugevast mahlast, mis teeb veini nii paksuks ja magusaks, et seda on soovitatav veega lahjendada. Commandaria regioon asub saarel, kus Richard Lõvisüda abiellus aastal 1191 Navarra kuninga tütre Berengariaga, kostitas nimetatud veiniga oma pulmas külalisi ja olla nimetanud seda „veinide kuningaks“ ja „kuningate veiniks“. Milliselt saarelt pärineb see vana vein?

33. Gustave Courbet on sellel pildil maalinud oma sõpra (eluaastad 1809-1865), kelle nimi on ühe ansambli loomingu 1990-ndatel jäädvustatud ka Eesti muusikaajalukku. Keda on pildil kujutatud?

34. Selle termini päritolu kohta liigub erinevaid versioone. Levinuima kohaselt pärineb see Brügges elanud patriitside perekonnanimest, kelle maja esisele platsile kogunesid kaupmehed alates XIII sajandi lõpust koosolekuid pidama ja oma äri ajama. Milline termin?

35. Kuulete ühe tänase mängupaiga naabervalla kollektiivi (Kiili vanamuusikaansambli) esituses pala, mis on muuhulgas tuntud kui „Kuninga ballaad“. Muusikapala kirjutas üks tuntud monarh vahetult pärast enda kroonimist ning omal ajal olla see saanud populaarseks nii kuninga kodumaal kui mujal Euroopas. Kes on see sinivereline helilooja?

VIII

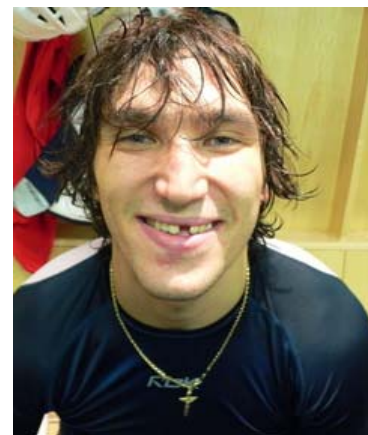
36. Nende kahe riigi koondiste vahel toimus aastal 1901 esimene ametlik rahvusvaheline jalgpallimäng väljaspool Briti saari. Tänapäevaks on riikide põhikoondised pidanud üle 160 mängu, mis on maailma riikide omavaheliste jalgpallikohtumiste rekord. MM-finaalturniiril mängiti teineteisega viimati 1986, kui suurem riik alistas väiksema tulemusega 1:0. Millised riigid?

37. Kui Šveitsi parimaks meessportlaseks on viimastel aastatel järjekindlalt valitud Roger Federer, siis naistest on selle au aastatel 2003, 2005 ja 2007 pälvinud Simone Niggli-Luder. Nagu Federer, nii on ka nimetatud naisterahvas olnud oma alal viimastel aastatel sookaaslaste hulgas maailmas tegija number üks, samas kui meeste hulgas on sama spordiala viimaste aastate edukaim olnud prantslane Thierry Gueorgiou. Nii Niggli-Luder kui Gueorgiou on võistelnud ka Eestis ja kuigi nende ala on populaarne ka siinkandis, pole kedagi sel alal näidatud saavutuste tõttu seni veel Eesti parimaks mees- ega naissportlaseks valitud. Milline spordiala?

38. Pildil on rannajalgpallis sel aastal MM-hõbeda pälvinud Itaalia meeskonna ilmselt tuntuim mängija, kuulsa isa samanimeline poeg (sündinud 1986). Kes?

39. Teile naeratab mees, kelle ema oli kahekordne olümpiavõitja, maailmameister ja kuuekordne Euroopa meister. Pojal on täiskasvanute klassis nimetatutest ette näidata vaid üks tiitel (kuigi spordiala on teine), kuid ometi jääb ema kuulsus praegusel hetkel poja omale alla. Kes naeratab?

40. Pildil on sõiduk, millega MotoGP valitsev maailmameister Casey Stoner jõudis mullu tiitlini. Selle tootjaks on raadiojuppide valmistajana alustanud firma, mis loodi aastal 1926 kolme venna poolt. Mootorrattaid hakati valmistama paarkümmend aastat hiljem ja kuigi superbike'ide MM-il oli edu saavutatud juba varem, oli Casey Stoneri mullune tiitel tootja esimene MotoGP sarjas. Millise firma mootorratas on pildil?

IX

41. USA firma Hormel Foods hakkas aastal 1937 tootma konserveeritud sealiha ning toote nimi moodustati sõnadest, mis tähendasid vürtsitatud sinki. II maailmasõja ajal oli see üks väheseid toiduaineid, mida enam-vähem vabalt saada oli ning britid jõudsid sellest parajalt tüdineda. Nii tegi Monty Python kunagi sketsi kohvikust, mille menüü kõik toidud sisaldasid seda lihatoodet ja iga vestlust katkestas selle toote nime skandeerimine. Toote nimest sai seepeale termin, mis on kasutusel hoopis ühes teises valdkonnas, kuigi Hormel Foods üritab järjepidevalt ja edutult toote nime “väärkasutuse” vastu võidelda. Milline termin?

42. Mille logo?

43. Maailma esimene kosmoses filmitud telereklaam pääses eetrisse aastal 1997. Reklaamis tarbis kosmonaut Vassili Tsibilijev kosmoselaeval Mir kaupa, mille tootja oli Iisraelis tegutsev ettevõtte Tnuva (näete firma logo). Mida reklaamiti?

44. Selle 1950-ndate lõpul avalikkuse ette ilmunud jõulise meesterahva nimeks on Hispaanias näiteks Don Limpio, Lõuna- ja Kesk-Ameerikas Maestro Limpio, Itaalias aga Mastro Lindo. Meie tunneme teda eeskätt saksakeelse nimekuju järgi. Kes see on?

45. Teile esineb aastal 1981 New Yorgis sündinud superstaar, kes on väisanud ka Saku Suurhalli. Kes?

VASTUSED

1. Bretton Woods
2. Air Namibia
3. Rumeenia (karud elavad Transilvaanias peamiselt Brasovi ümbruse mägedes)
4. Kärü vald (Raplamaa)
5. Rügen

6. Mitsubishi Pajero
7. lammas
8. Edward Witten (linn Saksamaal on Witten)
9. pehmed kontaktläätsed
10. Mozilla Firefox

11. Friedrich Schiller
12. Granger
13. Esmeralda ("Jumalaema kirik Pariisis")
14. Edgar Savisaar, "Peaminister 1990-1992"
15. Under Marie (pildil Marie Under)

16. Erich Mielke (Stasi juht 1957-1989)
17. Granma
18. Karlis Ulmanis
19. Kohtla-Järve linnaeape (eelmised Hants Hint ja Valeri Korb)
20. võlaõigusseadus

21. onager
22. hollandlane
23. Bruno (parempoolsel pildil Sasha Baron Coheni poolt kehastatav Austria moeajakirjanik)
24. ahhaatriisikas
25. Nautilus Pompilius (malakoloogia uurib limuseid ja molluskeid)

26. Niko Pirosmanni
27. Marilyn Manson (ehk Brian Hugh Warner)
28. kornet (Harju maavanem oli Mait Kornet)
29. Vincent van Gogh ("Starry Night" e. "De sterrennacht" on tema maal)
30. Caruso (laulja Enrico ja näitleja David)

31. Moldova leu (mitmuses lei)
32. Küpros
33. Pierre-Joseph Proudhon (Vennaskonna "Elagu Proudhon")
34. börs
35. Henry VIII

36. Argentina; Uruguay
37. orienteerumine
38. Diego Maradona jr
39. Aleksandr Ovetškin (ema Tatjana oli korvpallur)
40. Ducati

41. spam (spämm)
42. Swedbank
43. piim
44. Mister Proper
45. Paris Hilton